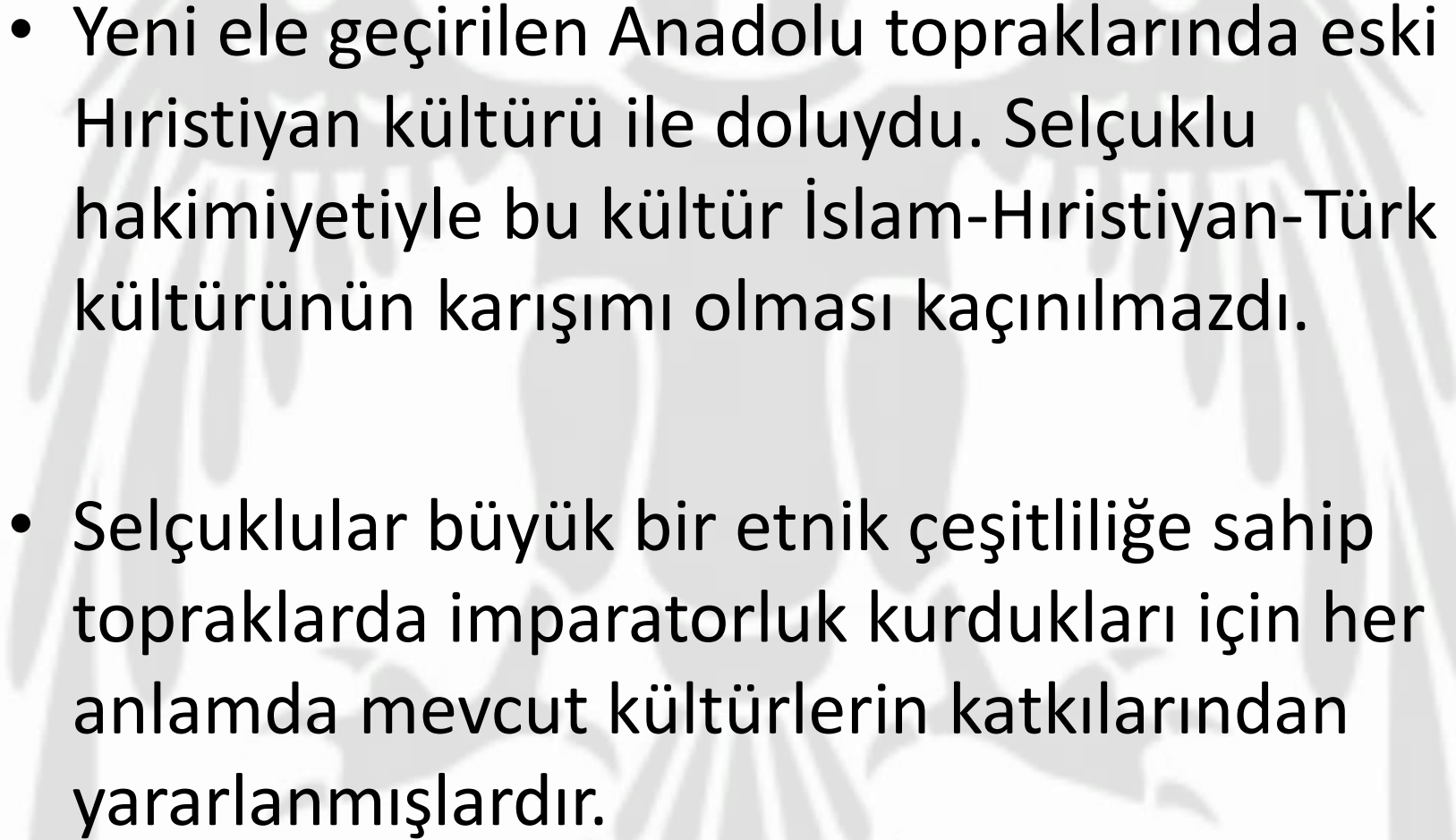

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ZİRAAT FAKÜLTESİ**

***Selçuklu Dönemi Yapıları ile
Bahçe ve Peyzaj Sanatı***

Selçuklu Dönemi (1071-1308)

- Oğuzların devamı olan XI. yüzyılın yarısında kurulan, merkezi Konya olan Selçuklular 1071-1308 tarihleri arasında önemli sanat eserleri meydana getirmişlerdir.

-
- Yeni ele geçirilen Anadolu topraklarında eski Hıristiyan kültürü ile doluydu. Selçuklu hakimiyetiyle bu kültür İslam-Hıristiyan-Türk kültürünün karışımı olması kaçınılmazdı.
 - Selçuklular büyük bir etnik çeşitliliğe sahip topraklarda imparatorluk kurdukları için her anlamda mevcut kültürlerin katkılarından yararlanmışlardır.

Yapı Tipolojisi

- Yapılarda kullanılan en önemli malzeme taştır.
- Anadolu 'da en yaygın bulunan taş çeşidi **Tüf** 'tür.
- Yapıda kullanılan dikey taşıyıcılar **ahşap direk, sütun ve kargir ayaklardır.**
- **Beşik tonoz** çok sık kullanılan üst örtü biçimidir.
- **Mihrap önü, eyvan, türbe, giriş, revak** gibi öğeler **kubbe** ve **çapraz tonoz** ile örtülerek yapı içerisinde vurgulanır.

Revak

- **REVAK**; sırtı bağı bulunduğu binaya dayalı, ön cephesi açık, üstü örtülü ve örtüsü sütunlarla ya da payelerle taşınan mekandır.

Eyvan

- **EYVAN**; Avluya bakan, bir tarafı açık, üstü kapalı, yüksekçe döşemesi olan, ortasında bir de küçük havuzu bulunan oturma yeridir.

Taç Kapaı

- **TAÇ KAPI;** Önemli yapıların, özellikle camilerin içavlularına giriş yüzünde, taç biçimi tepeliği olan görkemli anakapı.
- Sağır duvarlarla çevrili camilerin, medreselerin, kervansarayların girişlerinde çoğunlukla yüksekliği yapının yüksekliğine eşit ve cepheden dışarı doğru büyük bir niş (oyuk) şeklinde taşan yapı ögesidir. Zengin taş oyma bezemeleriyle süslüdür.

Türk Üçgeni ve Tromp

- **TÜRK ÜÇGENİ**; küresel bingü elemanı pandantif 'in yanı sıra farklı açılarda yerleştirilmiş üçgen yüzeylerle zemin planını çokgene taşıyan bir geçiş kuşağıdır.

- **TROMP**; kare zemin planını örtü planında sekizgene taşıyan kemerlerden oluşan kemer bingüli geçiş kuşağıdır.

Selçuklu Yapıları

- 1. Cami**
- 2. Medrese**
- 3. Han / Kervansaray**
- 4. Saray**
- 5. Mezar Anıtları**
- 6. Sağlık Ocakları**

1. Camiiler

Selçuklu Dönemi 'nin en başta gelen camii yapıtları:

- Aladdin Camii (Konya)
- Niksar Ulu Camii (Tokat)
- Mardin Ulu Camii
- Kızıltepe Ulu Camii (Mardin)
- Erzurum Ulu Camii
- Bursa Ulu Camii
- Silvan Ulu Camii (Diyarbakır)

Selçuklu Dönemi Camii Yapıları

1. Hipostil tipi: Çok sayıda kolonla taşınan bir üst örtüsü olan, dikdörtgen tipli camilerdir.
2. Bazilika tipi: Üç nefli planın izlendiği, mihrabın kısa yönde yer aldığı camilerdir.
3. Eyvan tipi: 1, 2 veya 3 eyvanlı olabilmektedir.

Alaaddin Camii

- Anadolu Selçuklu Dönemi 'nde; Konya 'nın en büyük ve en eski camisidir. Şehrin merkezinde yüksekçe bir höyük olan Alaaddin Tepesi üzerine inşa edilmiştir.
- 1220 yılında Selçuklu sultanı Alaeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır.

Erzurum Ulu Camii

- Erzurum Yakutiye merkez ilçesinde bulunan ve şehrin en eski, en büyük camisi olma özelliğini taşımaktadır.
- 1776 yılında, Mimar Melik Nasirüddin tarafından yapılmıştır.

Bursa Ulu Camii

- İlklerde zaviye olarak yapılan, sonradan cami olarak kullanılmaya başlanmış olmasına rağmen çok ayaklı cami şemasının en klasik ve anıtsal örneği sayılır.
- 1399 yılında, I.Bayezid tarafından yaptırılmıştır.

2. Medreseler

- Selçuklular döneminde çok sayıda eğitim amaçlı medrese yapısı inşa edilmiştir. Yalın cephelere sahip, dekoratif portalleri/taç kapıları olan yapılardır. Selçuklu döneminde Anadolu 'da iki tip medrese görülmektedir.

a. Kapalı Medreseler

- Temelde iki bölümden oluşan, tek katlı içe dönük yapılardır. Derslik olarak kullanılan eyvanlar ile öğrencilerin kalacağı odalardan ve bunların açıldığı merkezi bir mekandan oluşmaktadır.

a. Kapalı Medreseler

- İnce Minareli Medrese (Konya)
- Karatay Medresesi (Konya)
- Niksar Çukur Medrese (Tokat)
- Ertoluş Medresesi (Isparta)

b. Açık Medreseler

- Selçuklu dönemi açık medreseleri genelde iki katlı yapılar olarak tasarlanmışlardır. Merkezde yer alan açık bir avlu çevresinde odalar ve eyvanlar oluşan bir plan şemasıdır. Giriş portalleri (taç kapı) zengin süslemelere sahiptir. 1, 2 veya 4 eyvanlı olabilmektedirler.

b. Kapalı Medreseler

- Sırçalı Medrese (Konya)
- Gök Medrese (Sivas)
- Buruciye Medresesi (Sivas)
- Çifte Minareli Medrese (Erzurum)

İnce Minareli Medrese

- Konya ili, Selçuklu İlçesi'nde, Alaaddin Tepesi'nin batısındadır. 1279 yılında Vezir Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından yaptırılmıştır.

Gök Medrese

- Asıl adı Sahibiye Medresesi 'dir. Anadolu Selçuklu Devleti'nin önemli eserlerinden biri olan Gökmedrese Sivas İli sınırları içerisinde yer almaktadır.
- 1271 yılında yapılmıştır.

3. Han/Kervansaraylar

- Konaklama yapısı olarak belli bir yol boyunca inşa edilmiş olan kervansarayların yapılış amacı seyahat edenlerin ücretsiz konaklayabilecekleri ve servis hizmetlerinden yararlanabilecekleri mekanların oluşturulmasıdır. 3 tipi vardır.

a. Kapalı Hanlar

- Kapalı hanlar, avlusu 1, 3 veya 5 nefli olabilen, konukların uyuyabileceği ve hayvanların barınabileceği bölümlerden oluşan yapılardır.
- Şarapsa Han (Alanya/Antalya)...tek nefli
- Pazar Han (Ezine/Çanakkale)...üç nefli
- Öresin Han (Aksaray)...beş nefli

b. Açık Hanlar

- Merkezde açık bir avlu çevresinde yer alan kapalı mekanlar söz konusudur
- Evdir Han (Korkuteli/Antalya)

c. Açık-Kapalı Hanlar

- Hem açık hem de kapalı bölümleri olan han yapılarıdır.
- 1, 3 veya 5 nefli olabilmektedir.
- Kırkgöz Han (Antalya)...tek nefli
- Ertokuş Han (Eğirdir/Isparta)...üç nefli
- Sultan Han (Kayseri)...beş nefli

Öresin Han (Aksaray)

Evdir Han (Antalya)

Sultan Han (Kayseri)

4. Saraylar

- Selçuklular yazlık ve kışlık olmak üzere iki tip saray inşa etmişlerdir.
- Konya Köşkü...kışın
- Kubadabad Sarayı (Beyşehir/Konya)...baharda
- Keykubadiye Sarayı (Kayseri)...yazın
- Alanya Köşkü(Antalya)...kışın
- Bütün bu yapılar avlular çevresinde konumlandırılmış oluşan asimetrik, yalın kitlelere sahip yapılar olup genelde geniş bahçe ve korulara sahip, iç mekanları çinilerle bezenmiş saraylardır.

5. Mezar Anıtları

- Tercan Mama Hatun Kümbeti (Erzincan)
- Kayseri Döner Kümbet
- III. Kılıçarslan Türbesi (Konya)
- Gömeç Hatun Türbesi (Konya)

Tercan Mama Hatun Kumbeti

Kayseri Döner Kümbet

6. Darüşşifa

- Taş ve beraberinde tuğla kullanımının izlendiği bu dönemde diğer yapı türü ise sağlık yapıları olan **Darüşşifalar** olmuştur.